

درس هفتم

احکام نماز

4 - چه چیزی سبب استحکام دوستی ها می گردد؟

ما هریک از دوستانمان را تا اندازه‌ای دوست داریم؛ یکی را کم و یکی را بیشتر. هر قدر دوستی بین دو نفر عمیق تر باشد، یاد دوست تداوم بیشتری می یابد و به آنجا می رسد که انسان همواره به یاد دوست است؛ همین تکرار یاد دوست سبب تقویت دوستی و استحکام آن می گردد.

5 - چه چیزی نشانه دوستی و محبت ما به خداست؟ یاد خدا
یاد خدا هم نشانه دوستی و محبت ما به خداست و به راستی چه دوستی بهتر از خالق که خود را دوستدار ما نامیده است.

6 - یاد خدا چه آثاری در زندگی انسان دارد؟

یاد خدا، همچنین احساس حضور او در زندگی را افزایش می دهد و هنگامی که انسان حضور خداوند را در زندگی حس کرد و او را حاضر و ناظر بر خود یافت، می کوشد که در حضور او ادب را رعایت کند و کارهایی را انجام دهد که او می پسندد و از آنچه او را ناخشنود می کند، دوری نماید. نماز، نمونه کامل چنین امری است. هریک از ما، حداقل پنج نوبت در شبانه روز به پیشگاه خدا

7 - حمد و تسبیح ما در نماز به چه معناست؟

در نماز خداوند را (تسبیح) می گوئیم و او را از هر بدی و زشتی منزّه می داریم.
در نماز خداوند را (حمد) می کنیم و همه خوبی ها و زیبایی هایش را می ستاییم.
نماز، زیباترین شکل (شکرگزاری) از خداست. تمام نعمت هایی را که در زندگی داریم، او به ما عنایت کرده و ما با انجام نماز، شکر آن نعمت ها را به جا می آوریم و او را سپاس می گوئیم.
همچنین نماز، یکی از بهترین راه های تقویت (ایمان) در قلب آدمی است. پس خوشا به حال آنان که با به یاد داشتن نماز، به دعوت دوستی خدا، لبیک می گویند.

۱- همکار گرامی، این درس برای آشنایی دانش آموزان با برخی از احکام نماز نگاشته شده است و هدف، حفظ واژه ها و طرح سوالات پیچیده و معماگونه نیست.

با توجه به شعر زیر، بگوئید که سعدی در این شعر چه چیز را

شرط آدمیت دانسته است؟ شرط آدمیت این است که انسان حمد و تسبیح خداوند را انجام دهد.

دوش مرغی به صبح می‌نالید	عقل و صبرم بُرد و طاقت و هوش
یکی از دوستان مخلص را	مگر آواز من رسید به گوش
گفت باور نداشتم که تو را	بانگ مرغی چنین کند مدهوش
گفتم این شرط آدمیت نیست	مرغ تسبیح‌گوی و من خاموش

در سال‌های گذشته با برخی از احکام و آداب نماز آشنا شدیم و دانستیم که نمازی که با رعایت آداب و احکام آن خوانده شود، علاوه بر جلب خشنودی خداوند، تأثیر بسیاری بر روح و روان انسان خواهد گذاشت. ما در این درس احکام دیگری را بیان می‌کنیم که بی‌توجهی به آنها باعث باطل شدن نماز می‌شود.

مُبطَلات نماز

می‌دانید چه کارهایی نماز را باطل می‌کند؟ بنا بر فتوای مراجع تقلید، مبطلات نماز دوازده چیز

است که به صورت خلاصه به بررسی برخی از آنها می‌پردازیم: جواب سوال 1 کتاب

۱- از بین رفتن یکی از شرایط نماز: در سال گذشته با برخی از شرایط نماز آشنا شدیم. پاک بودن

لباس و بدن نمازگزار، وضو داشتن و همچنین غصبی نبودن لباس و مکان نمازگزار از آن شرایط بود.

اگر نمازگزار در بین نماز متوجه شود که یکی از این شرایط از بین رفته است؛ مثلاً یادش بیاید

وضو نگرفته است یا مکانی که در آن نماز می‌خواند غصبی است، نمازش باطل است.

۲- باطل شدن وضو: اگر وضوی نمازگزار باطل شود، نماز نیز باطل خواهد شد.

۳- روی برگرداندن از قبله: اگر نمازگزار در حال نماز صورت خود را از قبله به طرف چپ

یا راست بگرداند (به اندازه‌ای که دیگر رو به قبله به حساب نیاید) نمازش باطل است و فرقی بین عمدی و

یا سهوی بودن این کار نیست.

۴- خندیدن با صدای بلند (قهقهه): خنده بلند، در صورتی که عمدی باشد، نماز را باطل

می‌کند. بنابراین، لبخند زدن یا خنده با صدا که عمدی نباشد، نماز را باطل نمی‌کند.

۱- کاری که از روی فراموشی و بی‌توجهی از انسان سر می‌زند.

* ارکان نماز : ترک کردن چه عمدی و چه سهوی نماز را باطل می کند. نیت- تکبیرة الاحرام- قیام- رکوع- سجود

* واجبات نماز : اگر عمداً ترک شود نماز را باطل می کند و اگر سهوی انجام نشود باطل نمی کند.
قنات- ذکر-- تشهد- سلام- ترتیب- موالات

۵- **حرف زدن بین نماز** : اگر نمازگزار بین نماز **عمداً** سخن بگوید، حتی اگر یک کلمه هم باشد (مثلاً بگوید آخ)، نمازش باطل خواهد شد، ولی اگر بدون توجه و از روی فراموشی بین نماز چیزی بگوید، نمازش صحیح است و باید دو سجده سهو به جا بیاورد.

۶- **به هم زدن صورت نماز** : اگر نمازگزار بین نماز، کاری انجام دهد که حالت نماز را به هم بزند، مثلاً دست بزند یا به هوا ببرد، نمازش باطل می شود و فرقی ندارد که این کارش کم باشد یا زیاد، عمدی باشد یا سهوی. البته کارهایی که صورت و حالت نماز را به هم نمی زند، مثل اشاره کردن با دست، نماز را باطل نمی کند.

۷- **خوردن و آشامیدن** خوردن و آشامیدن باعث باطل شدن نماز می شود؛ اما اگر نمازگزار ذره های ریز غذا یا چیزهای دیگر را که در دهان دارد، بین نماز قورت دهد، نمازش صحیح است.

۸- **کم و زیاد کردن ارکان و واجبات نماز** : ما در سال های پیش با ارکان و واجبات نماز آشنا شدیم. اگر نمازگزار عمداً یا سهواً یکی از ارکان نماز مانند رکوع را کم یا زیاد کند، نمازش باطل می شود. البته کم یا زیاد کردن بقیه واجبات نماز، به جز ارکان، تنها وقتی نماز را باطل می کند که عمدی باشد.

جواب سوال 3 کتاب

۹- **شک کردن در رکعت های نماز دو یا سه رکعتی** (اگر نمازگزار در حالی که نماز دو یا سه رکعتی می خواند، شک کند که در رکعت چندم نماز است و با کمی فکر و تأمل نیز شک او برطرف نشود، نمازش باطل می شود) و همچنین اگر در دو رکعت اول نمازهای چهار رکعتی هم شک کند، نمازش باطل می شود.^۲

چند مسئله مهم درباره نماز

■ اگر نمازگزار ذکرهای نمازش را آن قدر تند و با عجله بگوید که تلفظ آنها صحیح نباشد، نمازش **باطل** می شود.

■ اگر ذکرهای واجب نماز را در حال حرکت بگوید؛ مثلاً بخشی از ذکر رکوع را در حالی بگوید که دارد از رکوع برمی خیزد، نمازش **باطل** می شود.

جواب سوال 2 کتاب

■ نمازگزار نباید در حال نماز به دیگران سلام کند، ولی اگر دیگران به او سلام کنند، باید جواب سلام آنها را در حال نماز بدهد. البته به سلام غلطی که سلام به حساب نمی آید یا از روی تمسخر انجام می شود، نباید پاسخ داد.

۱- سجده سهو این گونه انجام می شود : بلافاصله بعد از نماز، نیت «سجده سهو» می کنیم و به سجده می رویم و می گوئیم «بِسْمِ اللَّهِ وَ بِاللَّهِ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ»؛ سپس سر از سجده برمی داریم و می نشینیم دوباره به سجده رفته و همان ذکر را می گوئیم و بعد از آنکه سر از سجده برداشتیم تشهد می خوانیم و سلام می دهیم.

۲- برای آشنایی با سایر مبطلات نماز به رساله مرجع تقلید خود مراجعه نمایید.

- سرفه، عطسه و خمیازه کشیدن نماز را باطل نمی‌کند.
- اگر نمازگزار بعد از نماز شک کند که هنگام نماز، کاری که نماز را باطل می‌کند، انجام داده است یا نه، نمازش صحیح است.
- گریه کردن برای آمرزش گناهان در حال نماز، چه آهسته باشد و چه با صدای بلند، عمل پسندیده‌ای است.
- شکستن نماز واجب از روی اختیار **حرام** است؛ ولی برای جلوگیری از ضرر مالی یا بدنی اشکالی ندارد.

نمائت کلاسی

- در هر یک از موارد زیر آیا نماز نمازگزار، صحیح است یا خیر؟
- ۱- خیلی عجله دارد و به همین دلیل بعضی از ذکرهای نماز را در حال حرکت می‌گوید.
باطل - خواندن ذکرهای واجب نماز، در حال حرکت نماز را باطل می‌کند...
  - ۲- وسط اتاق نماز می‌خواند، به طوری که برادر کوچکش محکم با سه‌چرخه به پایش می‌کوبد! او هم بی‌اختیار فریاد می‌زند: آخ! و بعد از کمی سکوت، نمازش را ادامه می‌دهد و بعد از پایان نماز هم دو سجده سهو انجام می‌دهد.
صحیح - زیرا عمدی نیست.....
  - ۳- مشغول خواندن حمد و سوره است که ناگهان صدای بلندی می‌شنود، بی‌اختیار

برمی‌گردد و به پشت سرش نگاه می‌کند. سپس خیلی زود رو به قبله برمی‌گردد و بقیه حمد و سوره‌اش را می‌خواند.

باطل - روی برگرداندن از قبله، چه سهوی و چه عمدی نماز را باطل می‌کند.

۴- در حالی که در مقابل تلویزیون نماز می‌خواند، خواهرزاده کوچکش تلویزیون را روشن می‌کند. با دیدن یکی از صحنه‌های فیلم خنده‌اش می‌گیرد، ولی با تلاش فراوان خودش را کنترل می‌کند و فقط آرام می‌خندد.

سبیح - زیرا غیر عمدی بوده و باعث باطل شدن نماز نمی‌شود.....

۵- در بین نماز، گوشی تلفن همراهش زنگ می‌زند؛ بدون اینکه ذکر بگوید، آن را از جیبش درمی‌آورد و خاموش می‌کند و نمازش را ادامه می‌دهد.

اگر صورت نماز را به هم نزنند و موالات را رعایت کند یعنی فاصله زیاد نبیند از دایره اشکالی ندارد.

خودت را امتحان کن

- ۱- پنج مورد از مبطلات نماز را نام ببرید. و توضیح دهید؟
- ۲- در چه زمانی انسان می‌تواند جواب سلام کسی را که در نماز به او سلام کرده است، ندهد؟
- ۳- اگر نمازگزار در نماز مغرب شک کند که دو رکعت خوانده است یا سه رکعت، نمازش چه حکمی دارد؟

بیشتر بدانیم

چند حدیث درباره نماز

- امام علی علیه السلام: نماز قلعه‌ی خدای مهربان و وسیله‌ای برای دور کردن شیطان است.^۱
- امام علی علیه السلام: هنگامی که انسان به نماز بایستد، به خاطر رحمت خداوند، که او را فرا گرفته است، شیطان با حسادت به او می‌نگرد.^۲

۱- غررالحکم، ج ۲، ص ۱۶۶.

۲- خصال، ۱۰/۶۳۲.